

SIMA SAMAR

Afghaanse geus

tekst en beeld:
Jan Hein van Dierendonck

Onlangs werd te Vlaardingen een Geuzenpenning uitgereikt aan de arts en mensenrechtenactiviste Sima Samar (54), voorzitter van de *Afghan Independent Human Rights Commission* (AIHRC). Die zilveren penning (haar negentiende onderscheiding!) is een initiatief van de Stichting Geuzenverzet 1940-1945 en wordt sinds 1987 toegekend aan organisaties of individuen die zich verzetten tegen dictatuur en discriminatie. Het is een exacte kopie van een penning uit 1566. Onze eerste verzetshelden – verarmde adel, kansarme avonturiers en moordlustige piraten – werden door de Spaanse overheersers weggezet als *gueux*: uitschot of bedelaars. Prompt werd 'geus' een eertitel en protestantse edelen vertoonden zich met de met bedelaarsattributen ('bedeltjes') versierde medaille. De term 'geus' wordt echter allang niet meer geassocieerd met *gewapend* verzet: Samar is een heldin van de geweldloosheid!

Samars geboortegrond is centraal Afghanistan. Ze behoort tot de etnische minderheid van de Hazaren ('afstammelingen van Dzhenghis Khan'). Raciale en seksuele ongelijkheid worden haar al vroeg ingepeperd. Haar jong aan een neef uitgehuwelijkte oudere zus adviseert haar 'hard te leren'. Samar haalt haar schooldiploma met lof en krijgt een buitenlandse studiebeurs aangeboden, maar onge-

trouwde vrouwen mogen het huis niet uit. Toch mag ze geneeskunde gaan studeren, mits ze een door vader geselecteerde natuurkundeprofessor huwt. Het paar verhuist naar Kaboel en ze krijgen een zoon. Als Kaboel in 1979 wordt ingenomen door de Sovjet-Unie sluiten ze zich aan bij het verzet. Kort daarop wordt haar man gearresteerd en verdwijnt. Samar weerstaat de druk te hertrouwen, voltooit haar studie: de eerste vrouwelijke Hazarenarts. Ze werkt enige tijd als plattelandsdokter, maar vlucht in 1984 naar Pakistan, waar ze zich gaat inzetten voor medevluchtelingen. Ze opent er een vrouwenkliniek en in 1989 richt ze een organisatie op voor de gezondheid, educatie en rechten van Afghaanse vrouwen: Shuhada. Een groot succes. Ook in Afghanistan komen er talloze gezondheids- en opleidingscentra, ziekenhuizen, meisjesscholen, wees- en blijf-van-mijn-lijfhuizen. In 2002 krijgt ze een post als vicepresident en minister van vrouwenzaken in Karzai's overgangskabinet. Niet voor lang. Nadat ze in een Canadees kranteninterview haar bedenkingen heeft geuit tegen de sharia (zo wijst ze op het verband tussen het aan het oog onttrekken van vrouwen, lichtgebrek en osteomalacie) moet ze zich terugtrekken wegens doodsb bedreigingen. Overigens krijgt ze die bedreigingen nu als AIHRC-voorzitter en VN-rapporteur voor de mensenrechten in Sudan nog steeds.